

МЕТОДИЧНЕ ОБ'ЄДНАННЯ В СИСТЕМІ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ УЧИТЕЛЯ-ЛОГОПЕДА ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

METHODOLOGICAL ASSOCIATION IN THE SYSTEM OF CONTINUOUS EDUCATION OF THE PRESCHOOL EDUCATION TEACHER

У статті висвітлюється проблема організації роботи методичного об'єднання учителів-логопедів закладів дошкільної освіти, що є центром надання освітніх послуг та забезпечення професійного розвитку педагогів. Зазначається, що методичне об'єднання є однією з організаційних форм колективної методичної роботи в системі підвищення кваліфікації педагогів, основним завданням якого є формування інноваційного методичного освітнього середовища. Висвітлюються функції, що їх виконує методична служба (компенсаторно-освітня, консультативна, науково-методична, моделююча, діагностико-прогностична), цілі психолого-педагогічного супроводу учителів-логопедів в умовах методичного об'єднання, завдання, що вирішуються на засіданнях методичного об'єднання учителів-логопедів закладів дошкільної освіти. Зазначається, що теми, які обговорюються на засіданнях методичного об'єднання, мають сприяти формуванню сучасних педагогічних позицій у галузі корекційної педагогіки, збагачувати зміст корекційно-розвиткової роботи новими теоретичними знаннями та методами, що, як наслідок, підвищуватиме ефективність логопедичного впливу на дитину дошкільного віку загалом. З огляду на це, виправдовує себе така форма організації методичного об'єднання як семінар, основною метою якого є удосконалення теоретичних знань та впровадження теоретичної моделі в практичну діяльність логопедів. Наведено приклади семінару, що поєднує теоретичний виклад матеріалу з демонстрацією практичних видів діяльності, та ігрових методів роботи з педагогічними кадрами (учителями-логопедами). Підкреслено, що доцільним у межах методичного об'єднання є створення та функціонування творчої групи, метою роботи якої є апробація новітніх технологій, створення рекомендацій для педагогів та батьків щодо організації логопедичної роботи з дітьми, напрацювання ідей вдосконалення корекційно-розвиткового процесу загалом.

Ключові слова: методичне об'єднання, учитель-логопед, заклад дошкільної освіти, корекційно-розвиткова робота.

The article discussed the problem of organizing methodological association work of preschool speech therapist teachers, which is the center provision of educational services and professional development of teachers. Undoubtedly, the methodological association is one of the organizational forms of team methodical work in the system professional development of teachers, the main task of which is the formation of innovative methodological educational environment. The methodological service are provides a variety of functions, including compensatory-educational, consulting, scientific-methodical, modeling, and diagnostic-predictive functions), the objectives psychological-pedagogical support of speech therapist teachers in terms of methodical integration, task, resolved at the meetings of methodological association of speech therapists institutions of pre-school education. The topic, which discussed at professional association meetings should help to shape current pedagogical positions in the field of correctional pedagogy, enrich the content of corrective development, and help in applying new theoretical knowledge and techniques that, as a consequence, will increase the effectiveness of speech therapy for the preschool-aged child. That's why a seminar, the main purpose of which improve theoretical knowledge and implementation theoretical model in the practical activity for speech therapists can be helpful form for the methodical association. In the article gave an example of seminar may combine a theoretical presentation of a material with a demonstration that includes practical activities and games for the pedagogical staff (speech therapists). It would be helpful to create and operate a professional association creative group whose purpose is to test the latest technologies, and create related recommendations for teachers and parents, in order to develop ideas for improving the correctional and developmental process in as a whole.

Key words: methodical association, speech therapist, preschool education institution, correctional and development work.

УДК 376.011.3-051-056.264:[37.02:37.09-022.316-022.316]
DOI <https://doi.org/10.32843/2663-6085-2019-17-1-2>

Стахова Л.Л.,

канд. пед. наук,
старший викладач кафедри логопедії
Сумського державного педагогічного
університету імені А.С. Макаренка

Мороз Л.В.,

канд. пед. наук, доцент,
доцент кафедри логопедії
Сумського державного педагогічного
університету імені А.С. Макаренка

Кравченко І.В.,

старший викладач кафедри логопедії
Сумського державного педагогічного
університету імені А.С. Макаренка

Постановка проблеми у загальному вигляді.

В умовах модернізації освітніх систем, впровадження в практику роботи сучасних технологій актуалізується необхідність неперервного вдосконалення теоретичної та практичної підготовки педагогів – учителів-логопедів закладів дошкільної освіти. Центром надання освітніх послуг та забезпечення професійного розвитку педагогів стає методичне об'єднання учителів-логопедів закладів дошкільної освіти, основним завданням якого є формування інноваційного методичного освітнього середовища.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Питаннями підвищення рівня професійної май-

стерності та професійної компетентності займалися Н. Астаф'єва, Л. Аتماхова, Н. Боритко, Л. Боровцова, Г. Ващенко, С. Демченко, Н. Молотова, Л. Сущенко, М. Чошанов та інші. С. Азмєєва та Н. Мовчан характеризують шкільне методичне об'єднання як засіб формування професійної компетентності вчителя в сучасній школі, розглядають завдання його діяльності та визначають нетрадиційні форми та методи роботи [1, с. 49]. Структурно-функціональну модель системи науково-методичної роботи в дошкільному навчальному закладі висвітлюють З. Гирич та В. Прасол [3, с. 123]. Увагу питанню змісту та організації методичної роботи приділяла К. Крутії [5, с. 57]. Матеріали з досвіду

роботи завідувачів методичних кабінетів, центрів, науково-методичних центрів щодо модернізації науково-методичної роботи представлено О. Бобковою, М. Гончарук, Н. Клокар, Є. Бачинською [6].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Варто зазначити, що в наукових дослідженнях більшу увагу приділено проблемі організації роботи методичної служби в закладах шкільної освіти і значно менше – дошкільної. Актуальність вивчення питання ролі методичного об'єднання в системі неперервної освіти учителя-логопеда закладу дошкільної освіти зумовлена необхідністю постійної підтримки високого професійного рівня педагогів.

Мета статті – висвітлити роль методичного об'єднання в системі неперервної освіти учителя-логопеда закладу дошкільної освіти, завдання та зміст організації роботи методичного об'єднання.

Виклад основного матеріалу. Як вказує Л. Аتماхова, забезпечити особистісне, професійне зростання педагога можна лише за умови системної неперервної освіти та самоосвіти в процесі організації методичної діяльності [2, с. 15]. Методична служба зв'язує діяльність педагога (учителя-логопеда), державну систему освіти, педагогічну науку та передовий педагогічний досвід, сприяє становленню та реалізації професійного потенціалу педагогів, забезпечує безперервний розвиток творчої особистості педагога. Методична служба в галузі корекційної, а саме – логопедичної допомоги, виконує безліч функцій:

1) компенсаторно-освітню, яка полягає в ознайомленні педагогів із сучасними науковими педагогічними досягненнями та інноваційними технологіями в галузі корекційної педагогіки; слід зазначити, що успіх педагогічної діяльності визначається не тільки рівнем знань та ступенем професійної підготовки, а й бажанням та змогою поглиблювати теоретичні знання та вдосконалювати практичні уміння та навички;

2) консультаційну – підготовка та проведення навчально-методичних консультацій для учителів-педагогів за необхідністю;

3) науково-методичну – відбір і методична обробка сучасних наукових досягнень у галузі спеціальної освіти, вивчення та узагальнення перспективного педагогічного досвіду з метою застосування надбань у корекційно-навчальному процесі;

4) моделююча – моделювання змісту, форм і методів підвищення професійної кваліфікації педагогічних працівників – учителів-логопедів;

5) діагностико-прогностичну – моніторинг навчального, корекційно-розвиткового процесу, професійного рівня вчителів-логопедів.

Участь учителя-логопеда в роботі методичного об'єднання є найбільш дієвою та розповсюдженою формою неперервної освіти. В українському педагогічному словнику вказано, що методичне

об'єднання – це одна з організаційних форм колективної методичної роботи в системі підвищення кваліфікації учителів (педагогів) [4, с. 207].

Психолого-педагогічний супровід учителів-логопедів в умовах методичного об'єднання має безліч цілей:

– надання необхідної допомоги й підтримки у здійсненні неперервного навчання;

– підвищення рівня задоволеності обраною професією, самовизначення і зниження ризику змінити професію;

– стимулювання мотивацій педагогів до постійного навчання, активізація прагнення до самоосвіти, розвитку творчого потенціалу, активного саморозвитку та подолання власної інерції;

– вдосконалення власного стилю професійної діяльності;

– активізація процесів самопізнання своїх можливостей, потреб, а також власного професійного досвіду;

– формування та вдосконалення вміння доцільно обходитися зі своїм часом і можливостями, раціонально організувати корекційну логопедичну діяльність;

– розвиток творчої спрямованості та вміння імпровізувати під час проведення логопедичних занять;

– формування та вдосконалення вміння організувати психолого-медико-педагогічний супровід дитини;

– формування та вдосконалення вміння ефективно взаємодіяти з адміністрацією закладу дошкільної освіти, педагогічними працівниками та батьками дітей;

– розвиток розуміння зростаючої відповідальності учителя-логопеда в системі комплексного психолого-медико-педагогічного супроводу дитини;

– задоволення запитів, потреб педагогів в інформації з питань корекційної педагогіки.

Засідання методичного об'єднання учителів-логопедів закладів дошкільної освіти доцільно проводити 4 рази на навчальний рік. На цих засіданнях вирішуються такі завдання:

– обговорення питань теорії і практики навчання й виховання дітей дошкільного віку із порушеннями мовленнєвого розвитку;

– ознайомлення з новинками науково-методичної літератури;

– оволодіння сучасними прийомами та методами діагностування, корекції та профілактики мовленнєвих порушень у дітей дошкільного віку;

– організація обміну досвідом роботи, вивчення, узагальнення та впровадження в практику досвіду роботи колег;

– опробування інноваційних методик корекції мовленнєвих порушень у дітей дошкільного віку, оформлення методичних рекомендацій щодо їх використання в корекційно-розвитковому процесі;

Таблиця 1

План семінару «Корекція звуковимови в дітей дошкільного віку»

№ з/п	Теоретичний матеріал	Демонстрація практичних видів роботи	
1	Характеристика звуків української мови, фонетичні норми		
2	Послідовність появи звуків у дітей		
3	Причини порушень звуковимови		
4	Види порушення звуковимови		
5	Етапи корекції звуковимови:		
	підготовчий	формування точних рухів органів артикуляційного апарату	відеофрагменти занять із розвитку артикуляційної моторики з використанням: – «гастрономічних вправ»; – Логокуба; – артикуляційних кубиків.
		формування спрямованого повітряного струменя	відеофрагмент заняття з використанням коктейльної трубочки та кольорових м'яких кульок
		розвиток дрібної моторики рук	
		розвиток фонематичного слуху	презентація інноваційного пристрою «Візерфон»
		розвиток просодичних компонентів мовлення	фрагмент заняття вихователя групи компенсуючого типу
	формування первинних навичок звуковимови	постановка звука	відеофрагмент заняття з використанням зондозамінювачів
		автоматизація звука	– фрагмент заняття учителя-логопеда з використанням символів звуків; – презентація відеогри «Складова доріжка»; – презентація гри «Картинки на прищіпках»; – фрагмент заняття з учителя-логопеда «Подорож із мишею Шушиком»
		диференціація звуків	фрагмент заняття учителя-логопеда з використанням Логокуба
		формування комунікативних навичок (введення звуку у зв'язне мовлення)	фрагмент заняття з елементами логоритміки; інсценізація казки
6	Підбиття підсумків		

Таблиця 2

Динаміка рівня сформованості професійної компетентності учителя-логопеда

Рівні ПК	Період	Початок 2018–2019 н. р. (вересень 2018)	Кінець 2018–2019 н. р. (травень 2019)
Адаптивний		55%	25%
Продуктивний		35%	50%
Креативно-творчий		10%	25%

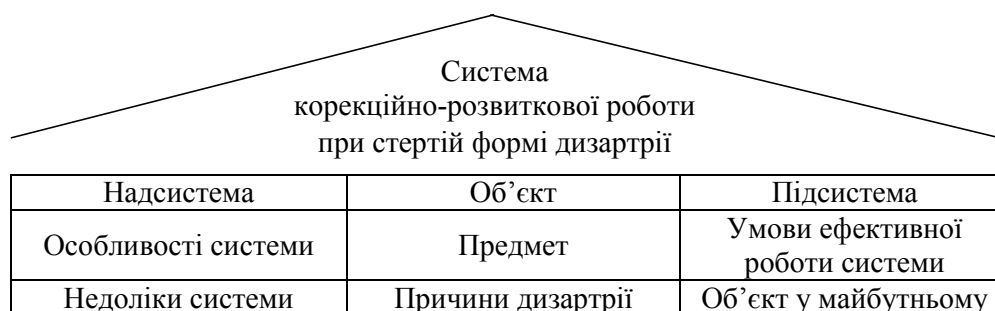

Рис. 1. «Системний оператор»

– розвиток творчої ініціативи, креативності, індивідуальної самоосвітньої діяльності учителів-логопедів;

– підвищення рівня сформованості професійної компетентності учителя-логопеда (адаптивний рівень – продуктивний рівень – креативно-евристичний рівень) та рівня професійної майстерності учителів-логопедів (педагог-початківець – педагог-технолог – педагог-новатор) [8, с. 341].

З метою ефективною реалізації вищезазначених завдань необхідно поглиблювати зміст роботи методичного об'єднання. З огляду на це, виправдовує себе така форма організації роботи методичного об'єднання, як семінар, основною метою якого є удосконалення теоретичних знань та впровадження теоретичної моделі в практичну діяльність логопедів. Семінари, що були організовані нами в рамках методичного об'єднання учителів-логопедів закладів дошкільної освіти м. Суми, мали характер презентації досвіду роботи з певної теми, під час якої відбувалося поєднання теоретичного викладу заявленої теми з демонстрацією практичних методів та прийомів роботи. План проведення семінару за темою «Корекція звуковимови в дітей дошкільного віку» представлений у таблиці 1.

Подібні засідання методичного об'єднання дають змогу працювати колективу педагогів над однією проблемою.

Під час організації роботи методичного об'єднання ефективними є ігрові форми роботи. Гра «Шифрувальник», що була використана нами під час опрацювання теми «Дизартрія: діагностування та методи подолання», мала на меті уточнення теоретичних знань педагогів із заявленої теми. Ведучий дає визначення будь-якого терміна або опис будь-якого педагогічного явища, учасники груп викладають слово-назву терміна або явища з літер, що надруковані на аркушах паперу. Гра «Системний оператор» вимагала в учасників засідання створити систему-проект корекційно-розвиткової роботи при стертії формі дизартрії, заповнюючи уявний «Офіс надання логопедичної допомоги дітям із дизартрією» (рис. 1).

Гру «Склади піраміду» доцільно використовувати для визначення напрямів корекційно-розвиткової роботи при різних мовленнєвих порушеннях. Ми організували цю гру на засіданні методичного об'єднання з теми «Система корекційно-розвиткової роботи з дітьми із ЗНМ». Учасникам було запропоновано розташувати смужки, на яких написані напрями корекційно-розвиткової роботи з дітьми із ЗНМ, на кільцях піраміди (площинної) в певній послідовності; представник від групи має пояснити вибір своєї групи.

Теми, що обговорюються на засіданнях методичного об'єднання, сприяють формуванню сучасних педагогічних позицій у галузі корекційної педа-

гогіки, збагачують зміст корекційно-розвиткової роботи новими теоретичними знаннями та методами, що підвищує ефективність логопедичного впливу на дитину дошкільного віку загалом. За наслідками роботи методичних об'єднань приймаються рекомендації, узагальнюється інформація про педагогічний досвід.

У межах методичного об'єднання доцільним є функціонування творчої групи, що об'єднує, як правило, досвідчених педагогів. Метою роботи такої групи є апробація новітніх технологій, створення рекомендацій для педагогів та батьків щодо організації роботи з дітьми, напрацювання ідей вдосконалення корекційно-розвиткового процесу. Практичний досвід роботи показує, що перед логопедами стоїть проблема щоденного планування індивідуальної роботи з дітьми щодо корекції звуковимови, над розв'язанням якої й працювала творча група методичного об'єднання учителів-логопедів закладів дошкільної освіти. У процесі роботи творчої групи методичного об'єднання закладів дошкільної освіти м. Суми виникла ідея створення планів-карток індивідуальних занять відповідно до всіх етапів корекції звуковимови (постановка звуків, автоматизація, диференціація, введення звуку в зв'язне мовлення). Звільнений час педагог витрачає на вивчення науково-методичної літератури, виготовлення методичних та дидактичних посібників, отримання консультацій тощо. Творчий потенціал логопедів, що ввійшли до творчої групи, реалізувався у створенні посібника «Конспекти індивідуальних логопедичних занять».

Не можна не говорити про те, що в діяльності методичного об'єднання є певні проблеми: під час планування роботи недостатньо враховуються індивідуальні запити логопедів, їхні професійні потреби, адже склад професійного об'єднання неоднаковий – педагоги мають різний педагогічний стаж, різний освітній рівень, різні потенційні можливості. З огляду на це виникає необхідність функціонування Школи молодого логопеда, в рамках якої більш досвідчені педагоги організують майстер-класи, показ серії занять, презентують дидактичні посібники тощо.

Про ефективність вищеописаної організації роботи методичного об'єднання можуть свідчити позитивне оцінювання роботи учителями-логопедами, підвищення активності професійної діяльності, активізації пізнавальної діяльності, самостійності, комунікативних та організаційних якостей, а також динаміка рівня сформованості професійної компетентності учителя-логопеда – збільшення кількості педагогів, що виявили продуктивний та креативно-творчий рівні (табл. 2).

Висновки. Неперервна освіта учителів-логопедів закладів дошкільної освіти на рівні методичного об'єднання дає позитивний результат тільки

тоді, коли органічно поєднує колективні та індивідуальні форми роботи, ведеться цілеспрямовано та систематично, враховує потреби та запити педагогів. За цих умов вона сприяє вдосконаленню рівня кваліфікації та професійної майстерності, дає змогу учителям-логопедам набувати та поглиблювати теоретичні знання, оволодівати ефективними методами та прийомами корекційно-розвиткової роботи, знайомитись із досягненнями педагогічної науки й передового досвіду, розвиває професійні та особистісні якості. Перспективи подальших розробок у цьому напрямі полягають у більш детальному вивченні індивідуальних запитів учителів-логопедів закладів дошкільної освіти, їхніх професійних потреб.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Азмєєва С.Е. Роль шкільного методичного об'єднання вчителів у розвитку професійного потенціалу педагога / С.Е. Азмєєва, Н.А. Мовчан. *Таврійський вісник освіти*. 2014. № 4 (48).
2. Атнахова Л.Н. Новые подходы, квалификация, мастерство. Методическая работа – один из аспектов непрерывной системы образования педагогических кадров. *Дошкольное воспитание*. 2008. № 3.
3. Гирич З.І. Структурно-функціональна модель системи науково-методичної роботи в дошкільному навчальному закладі. Освітні технології / З.І. Гирич, В.М. Прасол. *Теорія і практика управління соціальними системами*. 2010. № 2.
4. Гончаренко С.У. Український педагогічний словник. Київ : Либідь, 1997. 373 с.
5. Крутій К. Л. Інтерактивні форми методичної роботи з кадрами. *Пріоритетні напрямки роботи дошкільної ланки освіти в Запорізькій області на 2003–2004 н.р.* : методичний аспект. Запоріжжя : ТОВ «ЛІПС» ЛТД, 2003.
6. Методична скарбниця: науково-методичний посібник. Випуск 1 / упоряд. : О.С. Бобкова, М.П. Гончарук; за заг. ред. Н.І. Клокар, Є.М. Бачинської. Біла Церква : КОІПОПК, 2014. 124 с.
7. Методична робота в ДНЗ / Упорядник Л.А. Швайка. Харків : Основа, 2007. 288 с.
8. Стахова Л.Л. Розвиток професійної компетентності учителя-логопеда закладу дошкільної освіти як умова ефективної організації корекційно-розвивального процесу. *Актуальні питання корекційної освіти*. 2017. № 10.